

EL RETORN AL CENTRE EDUCATIU: acollida de l'alumnat postconfinament

EL RETORN AL CENTRE EDUCATIU: acollida de l'alumnat postconfinament

INTRODUCCIÓ

Recentment hem viscut uns mesos de gran impacte emocional per tota la ciutadania, grans i petits. La societat ha estat colpida per la pandèmia, ens ha situat en una posició nova en la que hem hagut d'improvisar i adaptar-nos a la nova realitat.

És cert que la vida és incerta però cap de nosaltres esperàvem trobar-nos en aquest escenari. Docents i famílies ens hem reinventat per adaptar-nos; autoformar-nos en eines digitals, reformular el model d'aprenentatge a distància, activitats i convivència intensa amb la família...

Hem estat sotmesos a fets estressants i, en menor o major mesura, **ha repercutit en el benestar i la qualitat de vida dels nostres infants i adolescents**, afectant a les seves necessitats bàsiques (físiques, socials, emocionals i cognitives).

Sense cap mena de dubte podem afirmar que estem davant un **escenari de dols**, una suma de dols simultanis. **El primer dol viscut és el del propi confinament**, englobant una suma de pèrdues; la pèrdua dels nostres hàbits i rutines, la pèrdua d'anar a l'escola, al carrer, al parc, d'estar amb els amics, canvis en la manera d'interrelacionar-nos. Totes elles han estat pèrdues significatives que poden provocar desorientació, produir desajustament, dolor, por al futur desconegut i dificultats per afrontar la nova realitat de vida. És cert alhora, que aquesta experiència de dol la podem transformar en un procés d'aprenentatge i començar a mirar des d'una perspectiva que les pèrdues són guanys.

Paral·lelament està el **dol viscut davant la mort de familiars** o coneguts al llarg del confinament. Un dol en aïllament i complicat d'elaborar donades les circumstàncies, pel fet de no tenir l'oportunitat d'acomiar als éssers estimats, no havent pogut en molts casos celebrar un ritual de comiat i no compartir el dolor amb les persones més properes per plorar la pèrdua i abraçar-nos físicament.

Envers als infants l'escenari de **dol pot fer reaccionar de manera molt diferent** en funció de la seva edat, capacitats intel·lectuals i personals, les experiències prèvies i de com l'entorn adult més proper l'acompanyi en aquest procés. En aquesta situació

els nostres infants i **adolescents** faran el seu procés d'aprenentatge, sent **clau el paper del docent com a suport i acompanyament a la nova realitat**.

Ara la pregunta que ens fem tots plegats és **¿com plantejem el retorn a les aules?** Bé, partim de la premissa que un cop arribin a les aules no poden reprendre el curs amb normalitat, amb un ritme accelerat i preses per adquirir els continguts acadèmics, hem de pensar en visualitzar les necessitats que tindrà l'alumnat i dissenyar COM volem rebre'ls.

El primer pas a l'entrada escolar ha de ser el de posar paraules, compartir les nostres emocions i sentiments i experiències viscudes al llarg del confinament. Hem de ser responsables com a educadors/es i acompanyar els infants en aquests processos de canvi, deixar espai i temps per identificar com ens sentim, ubicar els sentiments, permetent així el camí cap a la nova realitat.

No hem de passar per alt que davant l'adversitat i les dificultats que ens ha posat la vida sempre hi ha una lectura positiva i optimista de les vivències, un aprenentatge en positiu. Aprofitem també les experiències en positiu per compartir-les amb l'alumnat.

Per aquests motius aquest document està pensat i dirigit per guiar els professionals del centres educatius facilitant orientacions i pautes sobre quines són les actuacions bàsiques a realitzar en el moment del retorn escolar del nostre alumnat.

“ Un nen pot viure qualsevol cosa, sempre i quan se li digui la veritat i se li permeti compartir amb les persones estimades els sentiments naturals que la gent té quan pateix” **Le Shan**

ORIENTACIONS DIRIGIDES A LA DOCÈNCIA

El centre escolar ha de pensar i dissenyar l'acollida a la incorporació de l'alumnat i evitar deixar espai a la improvisació.

L'equip directiu lidera i planifica prenent les actuacions que consideri oportunes però ha de comptar amb la col·laboració del claustre i demanar suport si s'escau als serveis específics de Serveis Educatius de la zona.

Les orientacions estan emmarcades en 3 blocs. Un primer bloc d'avaluació de l'impacte causat arrel del confinament, el segon bloc enfocat a la planificació de l'acollida de l'alumnat i el tercer bloc pensant en l'acompanyament i seguiment a la nova realitat.

1r. AVALUAR L'IMPACTE POTENCIAL DE LA SITUACIÓ ENVERS LA COMUNITAT EDUCATIVA (famílies, alumnat, personal docent i no docent).

- **Comunicació amb les famílies**. Contactar amb les famílies per recollir les dades de com han viscut els seus fills/es el confinament (*han viscut la mort d'algun familiar?, Alguna experiència traumàtica per ells/es?, vivències positives a ressaltar?...*)

És clau la informació que ens aporta la família per tal d'estar informats de l'estat emocional de l'alumnat i estar alerta dels infants que travessen una situació més vulnerable.

En el cas de no disposar d'informació de l'alumne/a demanar suport als serveis bàsics i específics del municipi (EAP,SSB,CSMJ, CDIAP...).

- **Valorar l'estat emocional del personal del centre**.

L'equip directiu pot recollir informació significativa dels membres del personal docent i no docent. És convenient que els docents puguin prendre consciència del seu estat emocional, de com han viscut el confinament, de les diferents situacions viscudes, i les emocions que li han generat. L'estat emocional, a part d'incidir en la persona i facilitar o dificultar el grau de benestar personal, com a docent incideix directament amb l'estat emocional de l'alumnat, i per tant cal ser conscient de l'afectació que es pugui tenir. Cal ser conscients de l'emocionalitat i narratives que es tenen, de com expliquem el que s'ha viscut. Si és una emocionalitat i narrativa que reflexa patiment i angoixa, o que pel contrari manifesta capacitat de resiliència i afrontament.

Cal crear doncs, un espai d'acompanyament entre companys. El sentir-se acompanyat ens fa sentir més forts i gestionar millor l'emocionalitat de patiment que s'hagi viscut.

Una de les activitats prèvies recomanables és portar a terme un **espai de conversa**, si pot ser presencial, i sinó virtual, en què hi participi l'equip docent, i on es parli de les vivències de cadascun dels docents, on es pugui sentir el recolzament de les companyes i companys.

Si algun membre de l'equip manifesta una emocionalitat i narrativa que connecta amb una vivència especialment difícil i que manifesta un estat emocional de clar malestar, cal que sigui escoltat, sense jutjar, sense donar solucions, simplement reconeixent el que viu i deixant-li clar que estem presents per ajudar-la si necessita alguna cosa per a gestionar-ho.

En segons quins casos pot ser bo cercar suport emocional més específic amb persones properes que la puguin escoltar empàticament i donar suport, amb la finalitat de desenvolupar la seva resiliència.

S'haurà d'estar atents a aquests professionals i **valorar si necessiten suport d'altres docents per gestionar l'acollida a l'aula**, donat que no tothom pot estar en condicions d'afrontar aquest primer moment. És a dir, oferir suport als docents afectats més directament per alguna pèrdua o situació traumàtica viscuda.

Si el malestar emocional és persistent amb el temps i amb la intensitat cal plantejar-se si cal ajuda de professionals mèdics o de la psicologia.

2n. PLANIFICACIÓ DE L'ACOLLIDA: a nivell de DE GRUP AULA i a nivell COL-LECTIU com a comunitat educativa.

Coneixem que la incorporació de l'alumnat serà de manera progressiva i en grups més reduïts. Arribat aquest dia us proposem una sèrie de mesures i activitats a dissenyar i adaptar a les circumstàncies al moment en què ho visquem.

El fet de treballar en grups reduïts ens brinda l'oportunitat de fer una acollida més propera i càlida.

ABANS DE LA INCORPORACIÓ:

- **Programar reunions presencials preferentment o via telemàtica amb el claustre per consensuar les activitats a realitzar** com a centre escolar a nivell de grup aula, famílies i en global com a comunitat educativa.
- Proporcionar **material de suport als docents**. Preveure aquesta acció i si s'escau adquirir material de tipus contes i llibres didàctics per disposar d'ells els primers dia d'escola. Podeu consultar al vostre SE si disposa de material.

En relació a les famílies del centre:

- **Espai d'acollida:** establir en el centre un espai d'acollida més íntim, per atendre famílies o persones del centre ho necessitin.

→ **Programar sessions informatives adreçades a les famílies amb l'objectiu de compartir, acompanyar i contenir davant la inquietud del nou escenari escolar.** A l'inici del postconfinament és probable que el número de famílies a reunir en una sala sigui limitat per tant s'ha de valorar la seva viabilitat. Valora si fer-la presencial a nivell de grup aula, via videoconferència (eina més freda a nivell comunicatiu però potser no tindrem altres possibilitats). La finalitat d'aquestes sessions és doble, per una part compartir dubtes e inquietuds davant del acompanyament dels infants en el nou escenari educatiu. I l'altra finalitat és recollir les seves preocupacions, necessitats, compartir com ens sentim i cap a on anem. I a partir de les necessitats detectades oferir espais i/o xerrades informatives familiars (com gestionar el dol, conductes dels fills, gestió de les tecnologies...) En el supòsit de planificar xerrades, el centre educatiu compta amb el suport dels professionals de l'EAP a més d'altres professionals del sector municipal si disposen d'ells, com el servei psicològic municipal, CSMIJ, etc.

PROPOSTES DIDÀCTIQUES¹ PER L'ACOLLIDA DE L'ALUMNAT

És recomanable a l'inici utilitzar **espais exteriors i/o de natura** dintre de les possibilitats de cada centre escolar.

ACTIVITATS PENSADES PER EL GRUP-AULA

Les primeres hores a l'escola s'han de dedicar a compartir i expressar les nostres emocions i sentiments viscuts al llarg del confinament.

Ho farem a través de l'escolta activa i l'empatia amb el suport d'activitat, dinàmiques, jocs per tal de facilitar l'expressió d'emocions.

- ★ Activitats per propiciar l'expressió d'emocions, sentiments i/o records de manera lliure a través de;
 - **ESCRIURE** una carta, redacció lliure
 - **DIBUIX LLIURE** (poden explicar què han dibuixat i com es senten).
 - **CREAR CONVERSA** (Preguntes obertes sobre com han viscut la situació, la vivència de morts de familiars, com es senten, explicar situacions agradables viscudes, parlar d'experiències de pèrdues

¹ Veure Annex 1

viscudes anteriorment...). Es poden utilitzar [tècniques restauratives](#) com per exemple els ["Cercles de diàleg"](#).

- **CANÇONS o POEMES**
 - **EXPRESSIÓ CORPORAL, BALL, TEATRE...**
 - **FILMS:** visualitzar i comentar
 - **COMPARTIR ALTRES APRENTATGES** *potser no tan acadèmics, el que els alumnes poden haver fet a casa durant el confinament (cuinar, jocs de taula, cosir...)*
-
- ★ **Contes i llibres** per treballar el temes latents concrets de la vida i la mort, les emocions... Els contes ajuden als infants a sentir-se identificats i reconèixer els seus sentiments.
 - ★ **Activitats de [relaxació](#) i [meditació](#), o mandales.** Aquest tipus d'activitats allibera emocions i crear benestar i calma
 - ★ **Activitats per compartir aprenentatges** que els alumnes poden haver fet a casa durant el confinament i poder-los expressar i compartir (exposicions orals o de dibuixos, berenars amb intercanvi de receptes de cuina, àlbum de fotos de les famílies, taller de costura, clubs de lectura per compartir lectures fetes o escrits fetes...
 - ★ **Activitats pensades per l'organització d'un acte col·lectiu.** Detallat en el següent punt.
 - ★ **Visita al cementiri:** en el cas de mort d'algun company/a o docent. En el cas que no sigui el cos al cementiri es pot fer un acte simbòlic de comiat en algun espai de natura, a l'aula, etc.

RECOMANACIONS per al desenvolupament de les activitats a l'aula:

- L'activitat s'ha de realitzar en el primer moment de l'acollida de l'alumnat, és a dir, els primers dies d'escola.
- El docent dinamitza el grup i inicia l'activitat parlant de la situació viscuda a nivell de país amb un to emocional adequat. Si s'escau el docent pot rebre suport d'altres professionals (MEE, orientadors, EAP, professional especialitzat...).
- Evitar termes abstractes, metàfores que no situïn a l'infant en la realitat. Utilitzar paraules senzilles i adequades a la seva edat evolutiva.
- En espais amplis o oberts crear una rotllana per garantir una millor comunicació entre l'alumnat i docent (respectar la distància personal definida per les autoritats sanitàries).

- Donar temps i espai a les seves reaccions. Mostrar interès pels pensaments i sentiments d'ells. Com a suport podem explicar un conte (pensat per edat, Educació Infantil i Educació Primària) per ajudar al procés d'assimilació.
- Deixar espai a preguntes i respondre sempre amb sinceritat i honestat els dubtes que tinguin. Important! no hem de saber totes les respostes a les seves preguntes. No passa res per dir "no ho sé" "jo crec que.."
- Atenció a l'alumnat amb necessitats educatives específiques o més vulnerable per la situació personal viscuda.
- Explicar que cada persona pot viure i reaccionar de manera molt diferent davant les circumstàncies viscudes. Totes les reaccions són legítimes i cal validar-les.
- Ressaltar els aspectes positius del confinament, i les experiències positives viscudes.

ACTIVITAT COL·LECTIVA DEL CENTRE EDUCATIU

En el moment que sigui possible per les circumstàncies del covid-19 s'aconsella organitzar una activitat col·lectiva a nivell de tota la comunitat educativa del centre donat que facilita a tots plegats integrar la situació viscuda al llarg d'aquest mesos de confinament.

Ens permet compartir i expressar el dolor, el dolor compartit afavoreix a canalitzar les emocions, creant una connexió entre tota la comunitat educativa, enfortint així els vincles i lligams més íntims.

A més facilita que sorgeixen sentiments i reaccions nostres i dels altres, ajudant persones amb dificultats d'expressar a sentir sense donar explicacions del teu estat emocional, alleugerint el seu dolor.

El format de l'activitat col·lectiva ha d'estar pensat i adaptat a la realitat i les necessitats detectades de cada centre. És a dir, valorar si aquell centre ha viscut morts en la comunitat educativa, famílies que treballen al món sanitari i es vol rendir homenatge, si volen festejar la vida... El format i les combinacions poden ser moltes, endavant amb la imaginació però en tots els casos es **recomana fer present record a les persones mortes per el COVID-19.**

Propostes de format d'acte:

- Homenatge a aquelles persones i professionals que ens han cuidat i donat suport al llarg del confinament.
- Festa per celebrar la vida
- Comiat col·lectiu per acomiadar-nos dels éssers estimats que han mort a conseqüència de la pandèmia.
- O tota una combinació d'elles.

Suggeriment per l'activitat i/o comiat col·lectiu:

- ★ **LECTURA DE POEMES , ESCRITS...**
- ★ Posar una **CANÇÓ** i/o cantar-la
- ★ **Llançament de GLOBUS:** globus d'aire comprimit (amb un missatge a dins), també es pot lligar amb corda a la cua del globus una petita nota o dibuix.
- ★ **Decorar l'espai amb PANCARTES, MURALS, POSTERS O DIBUIXOS** fets per l'alumnat del centre, amb fotografies, frases, missatges de comiat, agraïment a la vida...
- ★ **ESPELMES:** encendre una espelma (simbolisme de tot té un temps, un inici i final)
- ★ **ESQUELA:** triar un dibuix i un text fet per els alumnes i lliurar a tota la comunitat escolar (mestres, famílies, personal no docent).
- ★ **PLANTAR UN ARBRE** en memòria a les persones mortes o en simbologia a la vida.
- ★ **XARXES SOCIALS:** esquila a la web del centre escolar, creació d'un blog per expressar com ens sentim i donar condolences.

Orientacions per al desenvolupament de l'activitat col·lectiva:

- Realitzar l'activitat en un entorn de natura o en espais exteriors del centre.
- Valorar que sigui un acte obert a les famílies del centre escolar.
- Participació activa de l'alumnat, del claustre i també de l'AFA, recollir les seves propostes per l'acte.
- Un equip ha de liderar aquest comiat, delegant i organitzant les tasques que es portaran a terme per part de l'alumnat, docents i AFA.
- Cal prestar més atenció a l'alumnat més afectat directament i l'alumnat amb necessitats educatives específiques.

En les activitats tant de grup aula com en el comiat col·lectiu cal tenir present el **CONTACTE FÍSIC**. La necessitat de fer abraçades, carícies, petons, mirades... El contacte físic redueix l'ansietat, la por, la solitud... Important! sempre i quan ens ho permeti l'Administració, respectar les orientacions de les autoritats sanitàries quant a distàncies entre persones.

Realitzant algunes d'aquestes activitats junts, docents i alumnat, faran un aprenentatge per a tota la vida. Donar espai a compartir aquesta vivència de la vida, crear una forta petjada i quedarà gravat per sempre a tots els que ho puguin viure.

3r.ACOMPANYAR I ALERTA DE SIGNES DE MALESTAR DE L'ALUMNAT

Un cop hem fet l'acollida al nostre alumnat passem a la fase d'acompanyament i [alerta de signes de malestar socioemocional](#) que puguin sorgir. A continuació es faciliten orientacions per a l'acompanyament:

- Normalitat en el currículum. **Iniciar les tasques escolars habituals amb flexibilitat** en aquelles situacions que ho requereixi. (Exemple: donar més temps per fer les tasques però no deixar de fer-les..)
- Possibilitat de sortir de l'aula, deixar anar al lavabo, que truqui a un familiar si ho necessita. Sobretot en els infants en procés de dol i/o situació traumàtica viscuda.
- Destinar **sessions d'educació emocional** a nivell de grup aula per sostenir i acompanyar l'estat del grup.
- **Fomentar l'oportunitat de parlar** amb el mestre/a tutor o referent de confiança, és a dir, crear espais a l'aula on l'alumnat pugui expressar-se, propiciant oferir a l'alumne/a que travessa per una situació complexa un espai més íntim per conversar amb ell. Aquest espai individual permet un suport proper i alhora ens permet detectar i, si s'escau, fer derivació a un servei especialitzat.
- **Estar a disposició de les famílies** que ho requereixen, pensant en aquelles que han viscut un fort impacte emocional al llarg del confinament. El suport a les famílies es pot concretar de diferents maneres segons les necessitats i circumstàncies.
- Atenció i **alerta als senyals de malestar emocional i/o físic** d'aquell alumnat que ha viscut situacions complexes, donat que els infants i les seves reaccions poden aparèixer al llarg de setmanes o mesos.

Si la simptomatologia que presenta el nen/a es manté de forma molt intensa i/o prolongada en el temps, com ara depressió, crisis d'angoixa, bloqueig emocional, sentiment de dolor sense resoldre, caldrà **valorar demanar ajuda a un professional especialitzat.**

Annex 1

MATERIAL DIDÀCTIC per treballar l'acollida de l'alumnat postconfinament